

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.53.300723>

УДК 346.9:340.132

О. Ю. Криворучко, здобувачка
третього освітньо-наукового рівня вищої освіти
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра адміністративного та господарського права
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: alena.yurievnaa@gmail.com

ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У статті висвітлено аспекти судового розсуду при забезпеченні позову та/або доказів у господарському процесі. Проведено паралелі між здійсненням дискреційних повноважень суддями господарського суду та дотриманням прав осіб на справедливий та ефективний суд. Проаналізовано сучасне розуміння дискреційних повноважень суду у роботах науковців через призму судової практики. Наведено приклади застосування судом дискреційних повноважень на прикладі норм Господарського процесуального кодексу України із поясненням логіки законодавчих обмежень та заборон.

За результатами дослідження виявлено прогалини правового регулювання, а саме відсутність чітких меж для господарського суду при прийнятті рішення про забезпечення позову або доказів та дотримання при цьому балансу інтересів всіх сторін. Запропоновано механізм звуження судової дискреції через призму «легітимної мети», яка має мінімізувати суб'єктивний вплив судді на прийняття рішення та при цьому враховувати обставини кожної конкретної справи. Запропоновано надати сторонам можливість пропонувати суду власний захід забезпечення з урахуванням конкретних обставин справи.

Ключові слова: дискреційні повноваження, господарський процес, забезпечення позову, забезпечення доказів, судовий розсуд, легітимна мета.

Постановка проблеми. Актуальність досліджуваної теми полягає у тому, що дискреційні повноваження суду у контексті інституту забезпечення не мають та не можуть мати чітких визначених рамок, а тому є предметом спорів як серед вчених та і в цілому, у юридичній спільноті. З іншого боку, процесуальне законодавство має повною мірою гарантувати ефективність судового розгляду та поновлення порушених або ж оспорюваних прав, що означає наявність таких процесуальних механізмів, які би по-перше дозволяли суду першої інстанції максимально з'ясувати всі факти, оцінити докази та винести справедливе рішення, а по друге – уможлилювали його повноцінне виконання. Важливим інститутом господарського процесуального права, покликаним сприяти досягненню вказаної вище двоєдиної мети є забезпечення (позову та доказів); у свою чергу, ефективність та обґрунтованість застосування судом забезпечення вимагає ві-

рного розуміння сутності дискреційних повноважень суду, що і визначає актуальність цієї роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дискреція в інституті забезпечення у господарському процесуальному праві за останні роки майже не розглядалась вченими. Деякі з них фрагментарно зверталися до окремих аспектів та розглядали межі та умови дискреційних повноважень господарського суду в цілому. Серед таких науковців можна відзначити І. В. Булгакову, М. К. Закуріна, Л. М. Ніколенко, О. Г. Крижову, Ю. Ужакіна та ін. Проте всебічного аналізу цих питань у контексті забезпечення здійснено не було.

Мета статті. Метою даної публікації є визначення засад здійснення господарським судом дискреційних повноважень при забезпеченні позову та доказів.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення позову у господарському судочинстві застосовується з метою гарантування виконання рішення суду у майбутньому, поновлення оспорюваних прав сторін та запобігання можливим зловживанням відповідача його правами, до яких він може вдаватися з метою уникнення відповідальності. За своєю суттю, це обмеження однієї особи (частіше відповідача) у правах в інтересах іншої особи та безпосередньо правосуддя, з метою уникнення потенційних труднощів у поновленні порушеного права позивача. В свою чергу, метою забезпечення доказів у господарському процесі є виявлення та дослідження матеріалів, які підтверджують значущі для справи факти, що можуть бути знищені або втрачені. Вчасне збереження та дослідження доказів є важливою складовою правильного та справедливого вирішення спорів, що, в свою чергу, забезпечує право сторін на всебічний розгляд справи і судовий захист. Господарським процесуальним кодексом України (далі – ГПК України) встановлюються підстави, види та порядок подання заяв про забезпечення позову та доказів. Як забезпечення позову так і забезпечення доказів покликані не допустити незворотні наслідки щодо відновлення порушеного права.

Забезпечення у господарському процесі надає судді широкі можливості щодо застосування дискреційних повноважень, що ставить питання про їх сутність. В межах даної роботи такі поняття, як «розсуд» та «дискреція» у контексті інституту забезпечення будуть розглядатись як синонімічні. Як вірно зазначала О. Г. Крижова: «Дискреційні повноваження суду є динамічною категорією, яка зазнає змін не лише у зв'язку із розвитком соціальної, політичної та правової сфери життя суспільства та держави, але й залежно від рівня дотримання базових принципів права суб'єктами таких повноважень, тобто власне суддями, а також громадянами, яких вони стосуються» [1, с. 160]. Законодавче визначення дискреційних повноважень закріплено у Методології проведення антикорупційної експертизи, затвердженій Наказом Міністерства юстиції України від 24.04.2017 р. № 1395/5, де встановлено, що: «Дискреційні повноваження – це сукупність прав та обов'язків органів державної влади та місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що надають можливість на власний розсуд визначити повністю або частково вид і зміст управлінського рішення, яке приймається, або можливість вибору на власний розсуд одного з декількох варіантів управлінських рішень, передбачених нормативно-правовим актом, проектом нормативно-правового акта» [2]. Незважаючи на те, що вказане визначення стосується в більшій мірі повнова-

жень органів виконавчої влади, воно цілком може застосовувати і у прив'язці до судів. Оскільки судовий розсуд саме у господарському процесі не був предметом дослідження багатьох вчених, є сенс звертатися до напрацювань з цього питання у сфері адміністративного права та процесу. Так, у Постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 15.12.2021 р. у справі № 1840/2970/18, зазначено, що: «дискреційне повноваження може полягати у виборі діяти чи не діяти, а якщо діяти, то у виборі варіанту рішення чи дії серед варіантів, що прямо або опосередковано закріплені у законі. Важливою ознакою такого вибору є те, що він здійснюється без необхідності узгодження варіанту вибору будь-ким» [3]. Тобто, аналізуючи судову практику адміністративного суду, можна зробити висновок, що дискреційні повноваження суду обов'язково мають бути обмежені виключно тими варіантами, які закріплені у законі. Згідно ст. 19 Конституції України «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [4, ст. 19]. Проте, враховуючи мінливий характер матеріальних господарських відносин видається, що ця конституційна норма не буде порушена, якщо процесуальний закон (ГПК України) міститиме адресований господарським судам дозвіл у виключних випадках обирати один із видів забезпечення, запропонованих сторонами. Отже, йдеться про надання сторонам по справі права пропонувати нові види забезпечення, які логічно випливають із сутності конкретних правовідносин і не могли бути передбачені законодавцем у законі через стрімкий розвиток матеріальних правовідносин.

Як слушно зазначено професором Л. М. Ніколенко: «дискреція стосовно діяльності суду є комплексом повноважень, виражених в правах, які надані органу правосуддя поступати певним чином в конкретних ситуаціях, вказаних законодавцем для здійснення процесу судочинства з ряду причин» [5, с. 33]. Тобто з цього випливає, що дискреція суду є комплексним поняттям, оскільки включає в себе певний перелік повноважень, які надаються суду законодавцем і які суд самостійно вирішує коли і як застосувати.

Також, заслуговує на увагу визначення у вузькому сенсі науковця М. К. Закуріна, який стверджує, що: «дискреційні повноваження – це можливість діяти за власним розсудом, в межах закону, можливість застосувати норми закону та вчинити конкретні дії (або дію) серед інших, кожні з яких окремо є відносно правильними (законними)» [6, с. 21]. Проаналізувавши думки вчених, можна стверджувати, що дискреція у судовому процесі це «право», «можливість», «вибір дії», який надається суду законодавцем та знаходиться у певних межах, тобто не є абсолютним. Також, варто звернути увагу на те, що законодавець безпосередньо забороняє або дозволяє суду формулювання «суд може» у чітко визначених ситуаціях реалізовувати певні дії на розсуд судді господарського суду.

Фактично, станом на дату написання статті, законодавець закріплює межі дискреції суду у забезпеченні позову через визначення заборон забезпечувати позов певним чином. Так, наприклад, ч. 5 ст. 137 ГПК України закріплює перелік видів забезпечення, які забороняються застосовувати у спорах, що виникають з корпоративних відносин. Частина 6 цієї статті забороняє «забезпечення позову шляхом зупинення дії рішень (нормативно-правових актів чи індивідуальних

актів) Національного банку України, а також встановлення для Національного банку України, його посадових та службових осіб заборони або обов'язку вчиняти певні дії, обов'язку утримуватися від вчинення певних дій» [7]. В цілому, вся стаття 137 ГПК України присвячена встановленню заборон, які формують межі дискреції суду при вирішенні питання про забезпечення, що, на нашу думку, є логічним, оскільки встановлення меж через «дозвіл» в даному випадку, буде значним обмеженням права сторони на захист в унікальних правовідносинах, які законодавець не встиг передбачити та врегулювати.

Другою важливою складовою цього питання є прийняття рішення про забезпечення позову або доказів з урахуванням балансу інтересів сторін. Ч. 11 ст. 137 ГПК України встановлює, що «не допускається вжиття заходів забезпечення позову, які за змістом є тотожними задоволенню заявлених позовних вимог, якщо при цьому спір не вирішується по суті» [7], водночас досить часто прохальна частина клопотання про забезпечення позову фактично тотожна позовним вимогам, що може кваліфікуватися як зловживання стороною процесуальним правом. А оскільки заява про забезпечення може подаватися ще до подання позовної заяви, завдання суду полягає в тому, щоб провести всебічний аналіз такої заяви та не допустити безпідставного обмеження права відповідача. Суд оцінює на власний розсуд обґрунтованість заяви про забезпечення, проте доведеність позовних вимог розглядається окремо вже під час розгляду справи по суті за іншими критеріями і не оцінюється судом на етапі забезпечення.

Також, проявом судової дискреції є право суду задовольнити заяву про забезпечення повністю або частково. Важливо, щоб інститут забезпечення не сприймався як одностороннє безапеляційне обмеження права відповідача, а тому суд наділений повноваженнями самостійно оцінити докази «загрози», надані позивачем. Заходи забезпечення як позову, так і доказів носять тимчасовий характер, оскільки вони діють до моменту дослідження певного доказу або до моменту виконання рішення суду. В тому числі, суд має право на певному етапі судового провадження змінити захід на інший або взагалі його скасувати з власної ініціативи, якщо будуть підстави вважати, що вказане обмеження прав є недоцільним.

Окрему увагу варто приділити механізму забезпечення доказів, оскільки згідно ст. 110 ГПК України: «суд за заявою учасника справи або особи, яка може набути статусу позивача, має забезпечити докази, якщо є підстави припускати, що засіб доказування може бути втрачений, або збирання чи подання відповідних доказів стане згодом неможливим або утрудненим» [7]. Оскільки вчені у сфері господарського процесу не приділяли цьому достатньо уваги, задля розуміння сутті цього інституту можна звернутися до цивілістів, оскільки цей механізм у ЦПК України та ГПК України є досить схожим. Як зазначає С. Я. Фурса: «забезпечення доказів - це заходи, які спрямовані на зберігання відомостей про обставини справи у випадках, коли використання джерел цих відомостей може в майбутньому виявитись неможливим або утрудненим» [8, с. 381]. Також, як зазначено у Постанові Північного апеляційного господарського суду від 22.07.2020 р. по справі № 910/14680/19: «забезпечення доказів є тим інструментом у господарському процесі, який сприяє повному та всебічному з'ясуванню обставин справи, необхідному для правильного вирішення спору. Забезпечення доказів жодним чином не перешкоджає діяльності відповідачів та не впливає на

їх право надати суду докази, які підтверджують їх правові позиції» [9]. Особлива відповідальність у цьому питанні покладається саме на суди першої інстанції, оскільки їх завданням є вчасно оцінити всі ризики та дослідити докази, що містять інформацію про предмет спору, та є необхідними для належного вирішення спору, щоб надати можливість дослідити ці докази в апеляційній та касаційній інстанції у випадку перегляду рішення суду першої інстанції. Також, у суду є повноваження на застосування штрафних санкцій до особи у випадку невиконання ухвали про забезпечення позову або доказів, яке передбачене п. 4 ч. 1 ст. 135 ГПК України, де законодавцем також застосовується формулювання «суд може», тобто прийняття рішення про необхідність застосування таких санкцій з урахуванням конкретних обставин справи залишається на розсуд суду.

Водночас видається, що система забезпечення, передбачена у діючому ГПК України є недосконалою, оскільки не дозволяє сторонам вільно пропонувати інші види забезпечення, які не закріплені безпосередньо у законі, через формулювання п. 10 ч. 1 ст. 137: «Позов забезпечується іншими заходами у випадках, передбачених законами, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України» [7, ст. 137]. Доцільніше прописати окремим пунктом формулювання, яке надасть сторонам право пропонувати суду види забезпечення, не передбачені законом у випадках, коли на думку відповідної сторони жоден із закріплених у ГПК України заходів не виконає своє завдання – забезпечити повноцінне виконання рішення суду у майбутньому. Отже, судова дискреція матиме місце саме у випадку, коли суд визначатиме, чи є доцільним застосування саме цього заходу до конкретних правовідносин. При цьому, на нашу думку, важливо заборонити суду самостійно пропонувати види забезпечення, оскільки це буде відкривати досить широке поле для зловживань, а тому, судова дискреція у цьому питанні не може бути абсолютною.

На нашу думку, дискреційні повноваження суду при забезпеченні позову способом, не передбаченим процесуальним законом, варто розглядати через категорію легітимної мети, яка активно застосовується Європейським судом з прав людини, для визначення обґрунтованості втручання у права, гарантовані Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод [10], саме наявність легітимної мети виправдовує таке втручання. Отже, підходи, що використовуються цим судом, можуть стати підґрунтям для розробки дієвих механізмів встановлення меж дискреції національних судів.

Визначити, чи відповідає прийняте рішення легітимній меті можна через охоронювані інтереси, які закріплені у Конвенції. На думку судді В. І. Зінкіна це: «національна та громадська безпека, економічний добробут країни, запобігання заворушенням чи злочинам, захист здоров'я чи моралі, захист прав і свобод інших осіб, охорона публічного порядку, територіальна цілісність, захист репутації чи прав інших осіб, запобігання розголошенню конфіденційної інформації, підтримання авторитету і безсторонності суду» [11]. З цього випливає, що легітимна мета у контексті проблематики забезпечення у господарському процесі – це єдність критеріїв ефективності та пропорційності, у світлі яких має бути комплексно оцінена доцільність прийняття рішення, що буде обмежувати або права конкретної особи, або охоронювані законом інтереси держави та суспільства, а саме: чи здатне відповідне забезпечення досягти необхідного результату; чи не є

запропоноване обмеження завеликим, і чи не можна досягти необхідного результату менш обтяжливим способом; чи не є запропоноване обмеження таким, що порушує більше прав, ніж захищає.

Не можна не погодитися із формулюванням Ю. Ужакіна, який писав, що: «як і будь-яке інше повноваження, право на здійснення судом владного вибору із декількох альтернатив повинно ґрунтуватися на приписах правових норм та не може презумуватися» [12, с. 125]. А тому, завданням сучасного господарського судочинства є дотримання балансу між адекватним розсудом суду, легітимною метою, інтересами всіх сторін та нагальною потребою застосування норм, які покликані гарантувати право осіб на ефективний та справедливий суд.

Отже, на рівні господарських судів України межі судової дискреції у вирішенні питання про забезпечення доказів та/або позову мають визначатись через аналіз основоположних прав людини, закріплених у Конституції України та основних засад права, зокрема гуманізму, розумності, людиноцентризму та верховенства права. При цьому суд має враховувати національні суспільні інтереси та з'ясувати, чи не порушить задоволення заяви про забезпечення позову права інших осіб більшою мірою, ніж захистить право однієї особи в межах конкретних правовідносин.

Якщо розглядати це питання у контексті інституту забезпечення, варто зазначити, що з нашої точки зору, реалізація судового розсуду більшою мірою дістає виразу у праві суду розширювати перелік видів забезпечення за рахунок пропозицій сторін, з урахуванням конкретних обставин справи та самостійно оцінювати вагомість потенційної загрози, а саме визначати, чи перевищує вірогідний негативний вплив на розгляд справи застосування судом забезпечення. Розсуд на думку Л. М. Ніколенко: «є комплексом правомочності, оскільки господарське судочинство є сукупністю стадій, в кожній з яких господарський суд, реалізуючи надані права, здійснює різну діяльність, визначену завданнями судочинства» [5, с. 34]. Відповідно до ст. 136 ГПК України: «господарський суд за заявою учасника справи має право вжити передбачених статтею 137 цього Кодексу заходів забезпечення позову. Забезпечення позову допускається як до пред'явлення позову, так і на будь-якій стадії розгляду справи, якщо невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист, або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся або має намір звернутися до суду, а також з інших підстав, визначених законом» [7]. Тобто, на будь-якому етапі судового розгляду справи особа може звернутися до суду із запропонованим заходом забезпечення позову, якщо зможе довести, що відповідач своїми діями та недобросовісною поведінкою зацікавлений в уникненні від господарської відповідальності. І тут відкривається перше велике поле для судового розсуду та безліч спорів про межі такої дискреції. Як зазначено Європейським судом з прав людини у справі «Довженко проти України» щодо важливості дискреційних повноважень: «важлива необхідність визначення законності, обсягу, способів і меж застосування свободи оцінювання представниками судових органів, виходячи з відповідності таких повноважень суду принципу верховенства права. Це забезпечується, зокрема, відповідним обґрунтуванням обраного рішення в процесуальному документі суду тощо» [7]. За своєю суттю майже неможливо встановити чіткі критерії тієї

потенційної небезпеки, яку може нести відповідач своїми діями, як мінімум через велику різноманітність господарських відносин, які швидко розвиваються та як результат, законодавець просто не може встигати прописати в ГПК України усі можливі ситуації та критерії оцінки. А тому, суд має самостійно оцінити всі ризики і максимально повно та зрозуміло для сторін обґрунтувати необхідність прийняття такого рішення.

Висновки і пропозиції. 1. Запропоновано закріпити у ГПК України норму, яка надасть сторонам право пропонувати суду види забезпечення, не передбачені законом у випадку, коли на їх думку жоден із закріплених у ГПК України засобів не здатний виконати своє завдання – забезпечити повноцінне виконання рішення суду у майбутньому.

2. Запропоновано визначити можливість застосування судом засобів забезпечення, не передбачених процесуальним законом виключно за заявою сторони у справі, але не з власної ініціативи.

3. Запропоновано визначити легітимну мету критерієм належної судової дискреції при забезпеченні позову та доказів у господарському процесі за заявою сторони способами, не передбаченими законом.

4. Запропоновано власне розуміння легітимної мети у контексті проблематики забезпечення у господарському процесі – як єдності критеріїв ефективності та пропорційності, у світлі яких має бути комплексно оцінена доцільність прийняття рішення, що буде обмежувати або права конкретної особи або охоронювані законом інтереси держави та суспільства, а саме: чи здатне відповідне забезпечення досягти необхідного результату; чи не є запропоноване обмеження завеликим, і чи не можна досягти необхідного результату менш обтяжливим способом; чи не є запропоноване обмеження таким, що порушує більше прав, аніж захищає.

Список використаної літератури

1. Крижова О. Г. Дискреційні повноваження суду в контексті дотримання принципу верховенства права. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2015. № 827. С. 159-162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2015_827_28
2. Методологія проведення антикорупційної експертизи: затверджена Наказом Міністерства юстиції України від 24.04.2017 р. № 1395/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1395323-17#Text>
3. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 1840/2970/18 від 15.12.2021 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101923134>
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Ніколенко Л. М. Дискреційні повноваження господарського суду: межі та умови реалізації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2013. № 6-2. Том 2. С. 32-36.
6. Закурін М. К. Дискреція - дія на власний розсуд. Поняття та прояв. Вісник господарського судочинства. 2009. № 4. С. 17-24.
7. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#n3437>.
8. Фурса С. Я. Цивільний процес України: Академічний курс. Київ: КНТ. 2009. 848 с.
9. Постанова Північного апеляційного господарського суду від 22.07.2020 р. по справі № 910/14680/19/ URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90616399>.
10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

11. Зінкін В. І. Легітимність та пропорційність мети втручання. URL: <https://goo.su/M3Gch>
12. Ужакін Ю. Підстави судового розсуду при встановленні факту зловживання процесуальними правами у господарському процесі. Підприємництво, господарство та право. 2019. № 12. С. 124-129.

References

1. Kryzhova O. (2015). Discretionary powers of the court in the context of observance of the rule of law. *Visnik Nacional'nogo universitetu «L'vivs'ka politekhnikha»*, 827. P. 159-162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2015_827_28 [in Ukrainian].
2. Methodology of anti-corruption expertise: approved by the Order of the Ministry of Justice of Ukraine No. 1395/5. (2017, April 24). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1395323-17#Text> [in Ukrainian].
3. Resolution of the Supreme Court composed of the panel of judges of the Administrative Court of Cassation. Case No. 1840/2970/18. 15.12.2021. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101923134> [in Ukrainian].
4. The Constitution of Ukraine: The Law of Ukraine of 28, June, 1996 No. 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
5. Nikolenko L. M. (2013). Discretionary powers of the economic court: limits and conditions of implementation. *Visnik of the International Humanitarian University*. 6-2. P. 32-36 [in Ukrainian].
6. Zakurin M. (2009). Discretion - action at one's own discretion. Concept and manifestation. *Visnik of Commercial Proceedings*. 4. P. 17-24 [in Ukrainian].
7. Commercial Procedure Code of Ukraine No. 1798-XII (1991, November 6) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#n3437> [in Ukrainian].
8. Fursa S. Yu. (2009). Civil procedure of Ukraine: Academic course. Kyiv: KNT [in Ukrainian].
9. Resolution of the Northern Commercial Court of Appeal. Case No. 910/14680/19. 22.07.2020. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90616399> [in Ukrainian].
10. European Convention on Human Rights. 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text [in Ukrainian].
11. Zinkin V. Legitimacy and proportionality of the goal of intervention. URL: <https://goo.su/M3Gch> [in Ukrainian].
12. Uzhakin Yu. (2019) Grounds for judicial discretion in establishing the fact of abuse of procedural rights in commercial proceedings. *Entrepreneurship, economy and law*. 12. P. 124-129 [in Ukrainian].

Стаття надійшла 07.03.2024 р.

O. Yu. Kryvoruchko, PhD student
Odesa I. I. Mechnikov National University
the Department of Administrative and Commercial Law
24/26 Frantsuzkyi Blvd, Odesa, 65058, Ukraine
e-mail: alena.yurievnaa@gmail.com

DISCRETIONARY POWERS OF THE COMMERCIAL COURT IN APPLYING PRELIMINARY INJUNCTIONS

Summary

The relevance of the topic under study is that the discretionary powers of the court in the context of the institution of temporary security do not have a clearly defined framework, and therefore are the subject of controversy both among scientists and in the legal community as a whole. The article highlights the problematic aspects of judicial discretion when deciding

interim measures to secure a claim and evidence in commercial proceedings. The research draws logical parallels between the use of discretionary powers by commercial court judges and the observance of the rights of individuals to a fair and effective trial. The article analyses the current understanding of the court's discretionary powers in the works of scholars and through the prism of judicial practice. The author provides examples of the limits and conditions for using court discretion using the provisions of the Code of Economic Procedure of Ukraine, which are established by the legislator using restrictions on the use of security in certain types of economic relations, and explains the logic of such prohibitions.

The study identified insufficiently researched gaps and required further elaboration, namely, the lack of clear boundaries for the commercial court when deciding on the preliminary injunction and the need to balance the interests of all parties. The article proposes a mechanism for narrowing judicial discretion through the prism of "legitimate purpose", which should minimize the subjective influence of a judge on decision-making. The article offers an understanding of the legitimate purpose of interim measures in commercial litigation - as a unity of efficiency and proportionality criteria. We suggest that the parties should be allowed to propose their own interim measures to the court, taking into account the case's specific circumstances. But, it is almost impossible to establish clear criteria for the potential danger a defendant may pose by his or her actions. Therefore the court must independently assess all risks and justify the need for such a decision as fully and clearly as possible for the parties.

Keywords: judicial discretion, legitimate purpose, commercial process, securing a claim, securing evidence, preliminary injunction.